

1

Januari 1918

PAULINE

De ochtend schemert aan de horizon met de kleur van rijpe abrikozen. Ik sta op de plek waar mijn kleine jongen rust. Dapper luiden de vogeltjes de dag in, zoals ze dat 's winters bij zonsopgang altijd doen, maar als de zon vanavond ondergaat, zal ik mijlenver hier vandaan zijn in een onbekend huis. Er zal daar niets zijn wat me eraan herinnert dat Henry ooit mijn kind was. Niet zichtbaar tenminste.

Ik kniel neer op het bruine gras dat knapt van de vorst. De stof van mijn rok zuigt dorstig het kille vocht op. Het kruipt omhoog naar mijn knieën, traag en ongehaast, als een schoon, scherp mes. Ik kijk naar de kleine marmeren steen met Henry's naam en de gravure van een lammetje dat opgekruld tussen de lelies ligt, en weer word ik eraan herinnerd dat hij een bijzonder kindje was.

Vanaf het moment waarop ik mijn baby voor het eerst vasthield, glanzend en nieuw, wist ik dat hij anders was dan de andere kinderen die ik gebaar heb. Hij was anders dan mijn meisjes. Toen zij geboren werden, waren ze boos over het lawaai en de kou en de scherpe randjes van deze wereld. Henry niet. Hij huilde niet. Hij balde zijn vuistjes niet. Ook al was hij net uit zijn veilige, vertrouwde hulletje geduwd, hij schreeuwde niet van ongenoegen.

Toen de dokter hem in mijn armen legde, keek Henry me alleen maar aan, met ogen zo blauw als saffieren. Hij hield mijn blik vast alsof hij wist wie ik was. Alsof hij alles van me wist. Alsof hij de adem van de eeuwigheid nog in zijn longen had.

Hij vond het niet erg toen ik zijn dekentje opensloeg om te kijken of hij echt een jongetje was en me verwonderde over zijn huidje tegen de mijne, blank als parelmoer. Ik kon nauwelijks geloven dat ik na drie meisjes een jongetje had gebaard, en nog zo veel jaar na de jongste ook. Ik bleef maar kijken naar Henry en hij liet me begaan.

Toen Thomas in de kamer gelaten werd, was hij net zo verbaasd als ik dat we een zoon hadden. De meisjes ook. Ze volgden hun vader op de hielen, hoewel het midden in de nacht was, en we keken en lachten naar het kleine mannetje, het stille kereltje dat niet huilde.

Mijn schoonvader kwam de volgende ochtend, net als Thomas' broers en hun vrouwen. Allemaal roken ze naar gedroogde tabaksbladeren en kruiden. Mijn ouders kwamen ook, en mijn zus Jane, die zelf net in verwachting was na verscheidene jaren hopen en bidden. Ze verwonderden zich er allemaal over hoe mooi Henry was, hoe rustig, hoe betoverend zijn blik en hoe lief zijn uitstraling. Mijn moeder en Thomas' schoonzussen keken naar hem zoals ik dat de vorige avond had gedaan, verbaasd hoe kalm deze baby was. Ook zij wisten toen al onbewust dat er iets mis was.

De paar maanden die we met Henry hadden, waren vol verwondering en blijdschap. Hij deed ons glimlachen om alle dingen die baby's doen en we gaven kusjes op zijn donzige hoofdje. Als hij iets nodig had, zoals de borst of een schone luier of gewoon wat aandacht, zette hij het niet op een brullen. Dan zuchtte hij, een lief geluidje dat als het uit woorden had bestaan, zou beginnen met: 'Als het niet te veel moeite is, zou ik dan misschien ...' We wisten niet dat hij de fysieke kracht niet had om zich in te spannen. Zijn volmaakte buitenkant verborg het te kleine, te zwakke hartje dat mijn lichaam voor hem had gemaakt.

En toch, als God me van tevoren had gevraagd of ik dit lieve kindje een klein half jaar wilde hebben, dan zou ik ja gezegd hebben. Zelfs nu nog, acht weken na Henry's overlijden, en zelfs als ik Janes pasgeboren kleintje Curtis in mijn armen heb, zou ik nog steeds ja zeggen.

Ik weet niet of Thomas dat ook zo voelt. De meisjes in ieder geval niet. Evelyn is nog steeds verdrietig, Maggie is nog steeds boos, en Willa is nog steeds verbijsterd dat Henry bij ons weggenomen is. Ik kan niet zeggen waarom ik geen van die gevoelens meer heb. Ik weet niet of er wel woorden zijn om te beschrijven wat ik voel vanbinnen. Ik zou nog steeds verdrietig, boos en verbijsterd moeten zijn, maar in plaats daarvan is er een zekere gevoelloosheid jegens de dood waar ik nog niemand over verteld heb. Zelfs Thomas niet.

Ik ben niet bang meer voor de dood, al weet ik dat ik dat wel zou moeten zijn. Er is een vreemde verstandhouding tussen mij en wat ik voorheen als mijn vijand beschouwde. Het leven lijkt eerder een harde leermeester dan de dood, niet? Het leven is prachtig en heerlijk, maar o, wat kan het ook hard zijn. Doodgaan daarentegen is gemakkelijk en eenvoudig, haast rustgevend. Maar tegen wie kan ik dergelijke dingen vertellen? Niemand. Dit merkwaardige gevoel maakt me onrustig.

Daarom heb ik me bedacht over een verhuizing naar Philadelphia. Toen Thomas' oom voor de eerste keer zijn aanbod deed, zei ik nee, al merkte ik dat mijn man wel interesse had. Destijds kon ik me niet voorstellen dat ik zou vertrekken uit dit slaperige stadje waar ik mijn hele leven had gewoond, kon ik me niet voorstellen dat ik mijn ouders achter zou laten, hoewel ik nooit bijzonder afhankelijk ben geweest van hun subtiele blijken van genegenheid. Ik wilde niet naar de stad verhuizen, waar de oorlog in Europa op de een of andere manier dichterbij zou lijken, en ik wilde de meisjes niet wegrukken uit het enige thuis wat ze ooit hadden gekend. Ik wilde mezelf niet losscheuren van al het vertrouwde. Een paar maanden nadat Henry geboren was, schreef oom Fred opnieuw, en Thomas zei dat we dit keer goed moesten nadenken voordat we een tweede uitnodiging afsloegen.

'Misschien gaat oom Fred anders wel met zijn aanbod naar een van mijn broers,' zei Thomas tegen me.

Ik zou echt serieuzer over het aanbod hebben nagedacht als Henry niet rond die tijd langzaam bij ons vandaan begon te drijven.

Toen het broze hartje van mijn zoon traag de tijd begon af te tellen, was niets belangrijker dan hem zo lang mogelijk vast te houden. Toen vorige week de derde brief van oom Fred werd bezorgd, begon Thomas er niet over. Mijn man denkt dat ik dit hoopje gras niet kan achterlaten.

Maar ik ben als een ander mens vanonder de donkere sluier van verdriet gekomen. Ik wil niet meer hier blijven, op de plek waar Henry zo'n korte tijd heeft geleefd. Ik wil niet dat Thomas' zicht op de wijde horizon wordt beperkt doordat hij alleen maar bezig is met sigaren rollen. Ik wil niet dat het leven van de meisjes een exacte afspiegeling wordt van dat van mij, in een stadje waar niets verandert dan de contouren van je hart.

Meer nog, ik wil weten waarom de dood als een metgezel met me lijkt op te lopen, en niet als een duistere schaduw achter me aan sluipt. Het antwoord ligt me waarschijnlijk op te wachten in de rouwkamer van oom Fred, waar hij de doden klaarmaakt voor hun reis naar huis. Thomas zou tot zijn dood sigaren zijn blijven rollen die door andere mannen werden opgerookt, maar nu zal hij later de uitvaartonderneming van oom Fred erven en dan zal hij bij niemand meer onder de plak zitten.

Ik weet niet hoe het is om de vrouw van een begrafenisondernemer te zijn. Ik weet alleen dat ik moet onthouden hoe het voelde om de dood op afstand te houden.

Ik kus mijn vingertoppen en streel de *H* die in de koude steen gegraveerd staat. Dan sta ik op van de vochtige grond zonder afscheid te nemen.

2

MAGGIE

Ik zal de droogschuur missen in de herfst, als de tabaksbladeren te drogen hangen als rokken in een kleerkast. Ik vind het altijd heerlijk dat de papierdunne bladeren in oktober ruiken naar cederhout, stroop en boombast. In Philadelphia zal er niets zijn wat daarop lijkt. En in oktober zijn we allang weg.

De droogschuur is mijn lievelingsplekje, omdat het er druk is als in een bijenkorf of juist stil als op een schilderij. Na de eerste strenge vorst is het als een schilderij, zo stil en rustig dat je bijna vergeet dat de wereld buiten doordraait. Niemand heeft in de herfst iets te zoeken in de droogschuur, alleen moet er zo nu en dan gekeken worden of geen van de tabaksbladeren gaat schimmelen. In de herfst zitten we allemaal in de rolkamer. Ik ben twaalf, maar ik heb de gevoelige handen van een jonge vrouw, zegt opa, dus ik rol een beste sigaar. Evie is net vijftien geworden en houdt niet van rollen; zij zit als het mooi weer is liever te lezen onder de johannesbroodboom, maar met het geld dat ze verdient kan ze wel boeken kopen. Ons jongere zusje, Willa, is nog maar zes. Het zal vast nog heel lang duren voordat opa tegen haar zegt dat ze de elegante handen heeft van een danseres en beter sigaren kan rollen dan een man.

Ik kom niet zo vaak in de schuur als de tabaksbladeren gedroogd zijn, maar ik was daar toen mama tegen papa zei dat ze de brief van oom Fred had gezien. Ik was thuisgekomen uit school, had mijn klusjes gedaan en was het besneeuwde veld overgestoken om te gaan liggen tussen de weinige overgebleven latten waar nog roestbruine bladeren aan hingen. Nadat mijn babybroertje was gestorven,

ging ik vaak naar de droogschuur, maar papa was vergeten dat ik er was.

‘Ik heb nagedacht over Philadelphia,’ zei mama. Papa was bezig de lege latten te controleren op rot en zwakke plekken. Hij was een paar rijen bij mij vandaan en ik lag op mijn rug achter een kist omhoog te kijken naar de baljurken van tabaksblad. De laatste keer dat mama in Philadelphia was geweest, was toen Henry nog leefde. Zij en Evie waren met hem naar een dokter geweest, en ze waren thuisgekomen met het afschuwelijke nieuws dat hij niet meer beter zou worden. Er was geen dokter in de stad of op de wijde wereld die Henry kon genezen.

‘Ik vind dat we moeten gaan,’ had mama gezegd.

Eerst dacht ik dat Willa nu misschien ziek was, en dat mama daarom weer naar Philadelphia wilde. Of Evie. Of misschien was ik wel ziek en wist ik het nog niet. Maar toen zei mama dat ze de laatste brief van oom Fred had gezien waarin hij vroeg of papa voor hem wilde komen werken in Philadelphia, en ze zei dat ze het nu toch een goed idee vond.

‘Wat heeft je van gedachten doen veranderen?’ Papa klonk verbaasd.

Het duurde een paar tellen voordat mama antwoord gaf. ‘Alles.’

Papa wachtte ook even voordat hij zei: ‘Als we dit doen, denk ik dat we niet meer terug kunnen.’

‘Dat weet ik.’

‘We zullen hier niet zo vaak terug kunnen komen, Pauline. Voorlopig niet tenminste.’

‘Dat weet ik ook,’ zei mama. ‘Als ik in de zomer maar een week of twee met de meisjes op familiebezoek kan, ben ik tevreden.’

‘Ik verwacht niet dat je ouders er erg blij mee zullen zijn. Vooral je moeder niet.’

‘Nee, misschien niet. Maar je weet hoe ze is. Ze zal zich er wel een tijdje in stilte druk over maken, maar dan is het klaar. Ik denk dat ze het liefste wil dat we gelukkig zijn. Dat zou ik voor ons willen als ik haar was.’

Ik kreeg een raar, kriebelig gevoel, terwijl mijn ouders met elkaar praatten. Papa en mama praatten over een verhuizing naar de stad om bij oom Fred te gaan wonen, een man die ik nog maar één keer had ontmoet. Hij was naar Quakertown gekomen toen grootmoeder was gestorven. Niet mama's moeder, maar papa's moeder. Toen ik acht was.

Papa had gezegd: 'Weet je het heel zeker? Is dit echt wat je wilt?'

'Het is toch wat jij wilt?' antwoordde mama.

'Het is een beter leven voor jou en de meisjes. Een veel beter leven dan wat ik jullie hier geef.'

'Je hebt ons een goed leven gegeven, Tom,' zei mama.

'Ik wil jullie een beter leven geven.'

Toen zei papa dat hij het aan opa moest vertellen en het nieuws voorzichtig aan de familie moest doorgeven en dat ze het huis moesten verkopen. Ze praatten nog even verder, maar ik luisterde niet naar alles wat ze zeiden. Ik dacht aan de vriendinnen die ik moest achterlaten en de andere familieleden en de droogschuur. Ik kon me niet herinneren wat oom Fred voor werk deed, maar ik wist zeker dat hij geen tabak verbouwde en sigaren rolde. Niet in de stad. Ik vond het zo vreemd dat mijn ouders zomaar konden besluiten dat we zouden vertrekken en dan gingen we gewoon. Hoe konden we de plek waar we Henry hadden begraven hier achterlaten?

Toen mama weg was, stond ik langzaam op, zodat ik papa zou zien voordat hij mij zag. Maar hij keek in mijn richting en zag mijn hoofd boven de latten uit komen. Ik ben niet bang voor mijn vader. Hij schreeuwt niet en gaat niet tekeer als hij boos is, maar hij kan er wel uitzien alsof hij dat zou willen doen. Hij is lang, net als opa, en heeft dezelfde koffiebruine ogen die fonkelen als sterren als hij blij is en als hij verdrietig is ook. En ook als hij verbaasd is, denk ik nu.

'Ik wist niet dat je nog steeds hier was,' zei hij.

'Dat weet ik.'

'Heb je alles gehoord?'

Ik knikte.

Hij keek me heel ernstig aan. 'Je mag tegen niemand iets zeggen,

zelfs niet tegen je zussen, totdat ik met opa heb gesproken. Heb je dat begrepen?’

‘Gaan we naar Philadelphia verhuizen?’

Hij aarzelde even voordat hij antwoord gaf, alsof hij zelf nog bijna niet kon geloven dat het waar was. ‘Ja,’ zei hij.

‘Waarom? Wat is er mis met waar we nu wonen?’

Papa liep van zijn rij naar waar ik stond. ‘Er is niets mis met waar we nu wonen. Ik heb alleen de kans gekregen om jullie een veel beter huis te geven. Een betere opleiding. Alles beter. Mijn oom Fred heeft geen kinderen. Hij heeft niemand om zijn huis en zaak aan over te doen. Hij wil dat ik alles erf als hij er niet meer is. Wij. Hij heeft een heel mooi huis, Mags. In elke kamer elektrisch licht. Warm water uit de kraan.’

‘Dus we gaan gewoon, zomaar opeens?’

‘Mama en ik denken er al een tijd over na.’

‘Al mijn vriendinnen zijn hier.’

‘Je krijgt daar nieuwe vriendinnen, vast en zeker.’

‘Henry is hier.’ Mijn keel voelde warm en dik toen ik Henry’s naam noemde. Ik wendde mijn gezicht af en keek in de richting van de begraafplaats, hoewel ik die vanuit de droogschuur niet kon zien.

Papa legde zacht zijn handen op mijn schouders, zodat ik hem weer aan zou kijken. ‘Henry is in de hemel. Hij ligt hier niet op de begraafplaats, dat weet je. We laten hem niet achter, we nemen hem mee in ons hart.’

Ik veegde vlug een paar tranen weg die langs mijn gezicht rolden.

‘Je moet beloven dat je niets zegt. Nog niet,’ zei papa.

Ik gaf geen antwoord.

‘Maggie, ik wil dat je het nu belooft.’

‘Ik belooft het,’ fluisterde ik toen.

‘Goed dan.’ Hij liet één hand zakken, maar leidde me met de andere hand op mijn schouder naar de grote deur naar buiten. ‘Als ik het aan je zussen vertel, dan weet je dat je het aan andere mensen mag vertellen. Eerder niet.’

‘Wanneer gaan we weg?’

‘Ik denk al snel. Over een paar weken. Of misschien nog eerder.’

Toen zei ik: ‘Hoe moet het dan met die Afrikaanse vlinders in Allentown waar ik voor spaar?’

Ik weet niet waarom ik dat zei. Die vlinders kunnen me niet echt veel schelen. Ik zag ze een keer onder glas in een cadeauwinkel en ik moest toch iets in gedachten hebben waaraan ik het geld dat ik met sigaren rollen verdiende, kon besteden. En ze waren zo mooi. Toen ik Evie vertelde wat ik wilde gaan kopen als ik genoeg gespaard had, zei ze: ‘Je weet toch zeker wel dat die vlinders dood zijn? Iemand heeft ze doodgemaakt om ze zo te kunnen opprikken.’ Laat dat maar aan Evie over. Zij zal wel even duidelijk maken wat iedereen al weet, waardoor je heel even zou willen dat je net zo oud was als Willa en nergens iets van af wist. Evie vond het waarschijnlijk vervelend dat ze dat gezegd had, want een paar dagen later zei ze dat vlinders toch maar een paar dagen leven en dat ik me er niet al te druk over moest maken.

Toen we bij de schuurdeur kwamen, deed papa die open. ‘In Philadelphia zijn er ook vlinders achter glas, Maggie. Nog veel meer dan in Allentown. Ze hebben alles in Philadelphia. Alles. Wacht maar af, dan zul je het zelf zien.’

Ik had nog wel een tijdje in de schuur willen blijven om na te denken over deze verhuizing naar de stad, maar papa duwde de deur stevig achter ons dicht en liep naar het huis van opa, dat naast dat van ons stond. Ik ging naar binnen naar de kamer die ik met mijn zussen deel, zodat ik kon beginnen met me voor te stellen hoe het zou zijn om die achter te laten.

Toen Henry stierf, kwam ik erachter hoe snel dingen kunnen veranderen. Je denkt dat je ziet wat je een eindje verder op je weg te wachten staat, maar dan gebeurt er iets en kom je er al heel gauw achter dat je naar de verkeerde weg keek.

3

WILLA

Dit is wat ik meeneem naar Philadelphia.
Mijn kleren.

Mijn poppen.

Mijn haarlinten.

Mijn sigarendoosje met centen.

De afscheidstekeningen die mijn vriendinnen Hazel en Grace voor me getekend hebben.

En Henry's rammelaar waarvan mama zei dat ik die mocht houden, ook al ben ik geen baby meer. Ik ben al bijna zeven.

Ik neem mijn bed niet mee of de kledingkast die ik met Maggie deel, omdat oom Fred alle meubels die we nodig hebben al heeft.

Gisteren na de kerk waren we allemaal bij elkaar in het huis van opa en oma Adler. Opa en alle tantes en ooms en neven en nichten kwamen afscheid nemen en ze hadden allemaal iets te eten bij zich. Iedereen zei dat ze het jammer vonden dat we weggingen.

Na het eten haalden de ooms en de oudere neven wat van opa's beste sigaren tevoorschijn en alle mannen rookten die. Oom Walt zei tegen papa dat hij een nieuw meetlint moest kopen van ten minste een meter tachtig en een lange zwarte jas en een hoed. En de mannen lachten alsof het een heel leuk grapje was.

'Je zult dit wel missen,' zei oom Vernon, terwijl hij een sigaar zat te paffen. Alsof ze in Philadelphia geen sigaren hebben.

Ik denk dat hij dat mis heeft. Maggie zei dat ze in de stad alles hebben.

De trein komt nu fluitend en puffend naar ons toe gereden. We staan op het perron. Ik pak Evies hand en zeg nog eens tegen haar dat ik bij het raampje wil zitten. Ik wil zien hoe de natuur voorbijvliegt alsof die ons probeert te vangen en ons probeert terug te brengen naar waar we eerst waren.

4

EVELYN

Ik heb al eerder in deze trein gezeten, toen mama en ik met Henry naar een speciale dokter gingen. Tot die dag had ik nog nooit straten gezien die zich uitstrekten zo ver het oog reikte, of daken waar geen einde aan kwam, met dakpannen tot aan de horizon, of zo veel mensen op het trottoir dat je ellebogen die van andere mensen raakten als je elkaar voorbijliep. Ik had nog nooit een tram genomen en had nog nooit een gebouw van twintig verdiepingen gezien of een hele middag doorgebracht zonder ook maar een plukje gras tegen te komen.

Ik weet nog dat ik dacht, toen we het station uit liepen, dat Philadelphia zo modern en zo groot was dat er wel honderd dokters moesten zijn die konden uitvinden waarom Henry ziek was. Ik had geen ongelijk. Binnen een uur nadat we hem de hand geschud hadden, zei die speciale dokter tegen mama dat er iets mis was met Henry's hart. Die stadsdokter wist zomaar wat er mis was. Hij wist ook dat er niets was wat hij of iemand anders kon doen om het te genezen. Wat Henry nodig had, was een nieuw hart, zei die dokter, alsof we alleen maar even naar het warehouse aan de overkant van de straat hoefden te gaan om er een uit te zoeken. De dokter leek niet eens geschrokken door zijn diagnose. Hij vond het erg voor ons, maar het verbaasde hem niet. Antwoorden op grote vragen liggen zo voor het oprapen in de stad dat niemand zich er meer over verbaast.

Je zou denken dat ik sinds die dag een hekel had aan de stad. Maar het was niet lang na die treinreis – zelfs nog voordat Henry stierf – dat ik begon te verlangen dat ik altijd kon wonen op een

plek waar alle antwoorden te vinden waren, zelfs de antwoorden die ik niet graag wilde horen.

In Philadelphia zou ik naar een goede school kunnen, en daarna naar de universiteit als ik dat wilde. Er is een bibliotheek zo groot als een kathedraal waar ik elke dag behalve met Kerst naartoe zou kunnen lopen, en ik zou geen lange middagen meer tabaksbladeren hoeven te rollen. Toen papa me die dingen vertelde, was het voor het eerst sinds Henry stierf dat ik weer die warme steek van blijdschap voelde als er iets leuks gebeurt.

Ik kijk nu naar mijn ouders die aan de andere kant van het gangpad zitten, terwijl de trein voort puft. Papa is duidelijk gelukkig. En mama? Het lijkt alsof ze droomt. Henry is in haar armen gestorven en ze heeft dagenlang gehuild, net zoals wij allemaal. Maar toen ze op een dag thuiskwam van een bezoek aan zijn graf was ze anders. Ze kon 's nachts weer slapen, ze kookte weer en las Willa weer verhaaltjes voor. Ze doet alle dingen die ze vroeger ook deed, maar ze is niet precies dezelfde als vroeger.

Misschien is dit wat het verlies van een kind met je doet. Het buitenste laagje van wie je bent wordt afgepeld, zoals een slang vervelt. Daaronder zit nieuwe huid, en omdat het nieuw is, is het niet hetzelfde. Ik vind het niet erg dat ze niet meer opgekruld op bed ligt onder een deken van verdriet, maar ik vind het vreemd dat ze vrijwillig boven een uitvaartcentrum gaat wonen en de vrouw wil zijn van een begrafenisondernemer.

Ik ben niet zoals zij. Ik heb geen nieuwe huid gekregen. Onder mijn kleding ben ik nog steeds hetzelfde meisje dat wil weten waarom alles aan mijn babybroertje perfect was, behalve datgene waar hij niet zonder kon leven.

Ik wil veel dingen weten.

Quakertown verdwijnt achter ons in de verte.

Het voelt alsof er een nieuwe wereld voor me opengaat. Eng en geweldig en verbazingwekkend en beangstigend. Misschien ligt mijn huid daar op me te wachten, in de stad, op de plek waar de antwoorden voor het oprapen liggen.